

**Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ ОСВІТОЛОГІЇ**

підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

(шифр і назва спеціальності)

**за освітньо-науковою програмою
«Освітні, педагогічні науки»**

мова навчання

українська

Розробники:

Коркішко О.Г. – доцент кафедри педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Саяпіна С.А., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки вищої школи ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»;

Гаврілова Л.Г., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і практики початкової освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри педагогіки вищої школи

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри Топольник Я.В.

(ПБ)

Погоджено групою забезпечення спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Керівник групи забезпечення

С.А.Саяпіна

(ПБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

«30» серпня 2021 р.

протокол № 1

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Обов'язкова	
Загальна кількість годин – 150	Рік підготовки:	
	1-й	1-й
	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: контактних – 3 самостійної роботи – 9	Лекції	
	20 год.	20 год.
	Практичні, семінарські	
	20 год.	20 год.
	Самостійна робота	
	110 год.	110 год.
Вид контролю: екзамен		

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія освітології» є: забезпечити поглиблену теоретичну підготовку щодо розуміння сфери освіти у її сталому розвитку та сприяти формуванню знань про здобутки та суперечності у теорії та практиці функціонування сучасних освітніх систем; розвиток професійної компетентності менеджерів освіти на основі вивчення освітології як галузі міждисциплінарного наукового знання.

2. Матриця
компетентностей, програмних результатів навчання, методів навчання, методів контролю
з навчальної дисципліни «Теорія освітології»

Компетентності, які формуються з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Програмні результати навчання з посиланням на шифр відповідно до освітньої програми	Методи навчання	Методи контролю
<p>ЗК 2. Здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досліджень, генерування нових ідей під час вирішення дослідницьких і практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем.</p> <p>ЗК 4. Готовність до створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження або інші передові вчення такої якості, що відповідають вимогам національного та міжнародного рівнів, до діяльності в інтернаціональних дослідницьких групах.</p> <p>ЗК 6. Здатність до самоменеджменту, планування й розв'язування задач власного професійного і особистісного зростання.</p> <p>ЗК 7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних задач, у тому числі у міждисциплінарних галузях.</p>	<p>ПРН 2. Застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язування дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних галузях.</p> <p>ПРН 4. Добирати методи науково-дослідної діяльності, методи генерування нових ідей під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань у обраній та суміжних галузях; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень.</p> <p>ПРН 9. Проводити аналіз основних світоглядних і методологічних проблем галузі та суміжних із нею наук; планувати професійну діяльність у сфері наукових досліджень.</p> <p>ПРН 10. Застосовувати способи і прийоми планування мети,</p>	<p>Поєднання традиційних та інтерактивних методів навчання з використанням інноваційних технологій: словесні методи: лекція (проблемна, лекція з розгляду конкретних ситуацій, лекція-консультація, круглий стіл тощо), пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, бесіда, семінар, диспут, дискусія; наочні методи: спостереження, демонстрація;</p>	<p>спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне та письмове опитування, практична перевірка, рейтинговий контроль, взаємоконтроль (взаємооцінка), самоконтроль (рефлексія, самооцінка), оцінювання самостійної роботи (наукові тези), екзамен.</p>

<p>СК 4. Здатність цілісно розуміти історію і теорію педагогіки, екстраполювати їх досягнення на сучасну освітню й наукову практику й окреслювати перспективи розвитку.</p> <p>СК 6. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі освіти.</p> <p>СК 7. Володіння системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою розв'язання дослідницьких і практичних завдань навчання і виховання.</p> <p>СК 9. Здатність застосовувати методологічний інструментарій компетентнісного підходу щодо організації навчально-виховного процесу суб'єкт-суб'єктного характеру.</p> <p>СК 10. Здатність застосовувати знання про сучасні досягнення в освіті/педагогіці.</p> <p>СК 11. Здатність виділяти актуальні проблеми розвитку педагогіки та сучасної системи освіти, аналізувати та пропонувати оптимальні шляхи їх вирішення науковому товариству.</p>	<p>цілепокладання, реалізації необхідних видів діяльності, оцінки і самооцінки результатів діяльності у розв'язанні професійних задач; прийоми виявлення і усвідомлення своїх можливостей, особистих і професійно значущих якостей з метою їх удосконалення.</p> <p>ПРН 11. Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, вміннями робити висновки</p> <p>ПРН 14. Застосовувати різні форми, методи і засоби аналізу діяльності викладачів, учителів, закладів освіти; використовувати індивідуальні і групові прийоми прийняття оптимальних рішень щодо організації та управління колективною творчою діяльністю, враховуючи вітчизняний і зарубіжний досвід.</p>	<p>практичні методи: обробка довідкової інформації, тезування, рецензування, аналіз подій, самостійна робота (робота із друкованими та електронними інформаційними ресурсами, виконання завдань: конспектування, анотування); відеометод: дистанційні, мультимедійні.</p>	
--	--	---	--

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Усього	зокрема				Усього	зокрема			
		л.	пр.	лаб.	с.р.		л.	пр.	лаб.	с.р.
Тема 1. Історія становлення та розвиток освітології як наукового напрямку.	14	2	2		10	14	2	2		10
Тема 2. Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти.	14	2	2		10	14	2	2		10
Тема 3. Освіта як об'єкт наукового дослідження.	32	4	4		24	32	4	4		24
Тема 4. Складові освітологічної підготовки.	31	4	4		23	31	4	4		23
Тема 5. Освіта як соціальний інститут та специфічний сегмент правового та економічного простору.	14	2	2		10	14	2	2		10
Тема 6. Конкурентоспроможність освітніх систем.	31	4	4		23	31	4	4		23
Тема 7. Інноваційний розвиток освітніх систем.	14	2	2		10	14	2	2		10
Усього годин	90	20	20		110	90	20	20		110

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Історія становлення та розвиток освітології як наукового напрямку.	2	2
2	Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти.	2	2
3	Освіта як об'єкт наукового дослідження.	4	4
4	Складові освітологічної підготовки.	4	4
5	Освіта як соціальний інститут та специфічний сегмент правового та економічного простору.	2	2
6	Конкурентоспроможність освітніх систем.	4	4
7	Інноваційний розвиток освітніх систем.	2	2
	Разом	20	20

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Освітологія – витоки наукового напрямку	2	2
2	Освітологія і формування сукупного інтелекту суспільства	2	2
3	Сучасна сфера освіти як об'єкт наукового дослідження	4	4
4	Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти	4	4
5	Освіта в системі соціальних інститутів	2	2
6	Міжнародна освітня статистика та глобальні рейтинги у сфері освіти	4	4
7	Джерела розвитку освітніх систем	2	2
	Разом	20	20

4.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1	Витоки та етапи розвитку освітології.	10	10
2	Освітологія як системна теорія і практика освіти: синергетичні принципи освіти та науки.	10	10
3	Освіта як сфера цивілізаційного творення та об'єкт наукового дослідження	24	24
4	Характеристика складових освітологічної підготовки: філософії, історії, соціології, культури, економіки, права, управління.	23	23
5	Специфіка системи освіти як соціального інституту	10	10
6	Засади конкурентоспроможності сучасних освітніх систем	23	23
7	Освітологічні засади інноваційної діяльності в сфері освіти	10	10
	Разом	110	110

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	<i>для екзаменів, звітів з практики, курсових робіт</i>	<i>для заліків</i>
90 – 100 балів	відмінно	зараховано
89 – 75 балів	добре	
60 – 74 балів	задовільно	
26 – 59 балів	незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	неприйнятно	

6. Засоби діагностики результатів навчання

Діагностика результатів навчання включає диференційований та об'єктивний облік результатів освітньої діяльності здобувачів і включає наступні блоки:

- контроль засвоєння теоретичних знань (усне опитування, обговорення проблемних питань, розв'язання ситуаційних завдань, виконання аудиторних та позааудиторних робіт тощо на практичних заняттях);
- контроль самостійної роботи здобувачів (наукові тези);
- підсумковий контроль: семестровий екзамен.

Питання до екзамену

1. Становлення та розвиток едукології як науки.
2. Формування дослідницьких підструктур із проблем едукології у закладах вищої освіти світу.
3. Становлення та розвиток освітології в Україні.
4. Поняття «едукологія», «освітознавство» та «освітологія».
5. Об'єкт, предмет і специфічні риси освітології.
6. Характеристика поняття «Homo educatus» (людина освічена) (В.Огнев'юк).
7. Етапи розвитку освітології.
8. Взаємозв'язок освітології з іншими галузями наукового знання.
9. Характеристика складових освітологічної підготовки
10. Освіта як сфера життєдіяльності людини і як соціальний інститут.
11. Освітні парадигми та освітня практика.
12. Синергетичні принципи освіти і науки.
13. Поняття «система», «відкрита система», «освітня система», «системна якість».
14. Типологія освітніх систем.
15. Властивість емерджентності системи.
16. Освіта як відкрита система.
17. Освітологія як системна теорія і практика освіти.
18. Освітологічні засади дослідження тенденцій розвитку сфери освіти, її внутрішніх суперечностей, механізмів прогресу, методів управління
19. Освітологія як галузь міждисциплінарного наукового знання. Сутність поняття «міждисциплінарне наукове знання».
20. Філософія освіти. Розвиток філософії освіти в Україні.
21. Історія освіти. Значення історії освіти для модернізації освітньої галузі.
22. Освітня політика. Планування та прогнозування розвитку освіти.
23. Освітнє право. Право на освіту та його гарантії. Правовідносини в галузі освіти.
24. Управління освітою. Державно-громадське управління освітою.
25. Економіка освіти. Економічні механізми розвитку освіти. Освітні системи в умовах глобальної конкуренції.
26. Механізми розвитку освіти.

27. Соціологія освіти. Гармонізація взаємовпливів суспільства та особистості засобами освіти.
28. Культурологія освіти. Освіта як складова культури. Взаємозалежність та взаємозумовленість множинності культур і освітніх систем.
29. Освіта як соціальний інститут. Взаємодія сфери освіти з іншими соціальними інститутами.
30. Класифікація соціальних інститутів, їх ознаки й призначення. Соціальна норма.
31. Соціальна політика у сфері освіти. Соціальні суб'єкти – учасники освітнього процесу, їх потреби та відносини.
32. Правові відносини у сфері освіти. Освітня політика. Державна освітня політика.
33. Сфера освіти як самостійна галузь господарства, духовного виробництва та матеріального накопичення.
34. Освіта як економічний феномен та фактор економічного зростання.
35. Поняття конкуренції та конкурентоспроможності освітніх систем.
36. Основні чинники глобальної конкуренції на ринку освітніх послуг.
37. Вплив глобалізації на освітні реформи.
38. Освіта як сфера проектування.
39. Моніторинг освіти.
40. Стандартизація і конвергенція освіти.
41. Методики оцінювання ефективності інноваційної політики закладу вищої освіти.
42. Європейські стратегії розвитку освітніх систем.
43. Чинники, що впливають на розвиток освітніх систем.
44. Освітні інновації.
45. Інноваційна освітня діяльність.
46. Ознаки інноваційної освіти. Інноваційна політика закладу вищої освіти.

7. Рекомендована література

Основна

1. Бурдонос Л.І., Малишко В.В. Менеджмент і маркетинг в освіті: навчально-методичний посібник. Переяслав-Хмельницький. ФОП Домбровська Я.М., 2019. 90 с.
2. Вітакультурна методологія: антологія: кол. моногр. / наук. шк.: А.В.Фурман, О.Є.Фурман, С.К.Шандрук та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 980 с.
3. Вступ до освітології: навчальний посібник / Упорядники: В.О.Огнев'юк, С.О.Сисоєва. Київ: ВП «Едельвейс», 2017. 382 с.
4. Дебич М.А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин: ПП Лисенко. 2019. 408 с.
5. Освітологія: фахова підготовка: навчально-методичний посібник / За ред. В.О.Огнев'юка; Авт. кол.: В.О.Огнев'юк, С.О.Сисоєва, О.О.Драч, К.О.Линьов, Л.В.Гонюкова, І.М.Зеліско, Ю.М.Жукова, М.Ю.Фещук,

Т.Г.Купрій, М.М.Галицька, Н.А.Побірченко, Л.В.Козак, О.М.Кузьменко, І.І.Тригуб. Київ: ВП «Едельвейс», 2014. 612 с.

6. Сисоєва С. Міждисциплінарні педагогічні дослідження в контексті розвитку освітології. *OŚWIATOLOGIA*. 2017. №6. С. 26-30.

Допоміжна

1. Балута Т.П. Розвиток освіти як соціального інституту. *Гілея: науковий вісник*: збірник наукових праць. Київ, 2018. Вип. 137. С. 362-365.
2. Батечко Н.Г. Методологія освітології: синергетичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2017. № 1-2. С. 1-12.
3. Кучер А.В. Традиційна й інноваційна парадигми навчання у вищій школі. *Проблеми гуманітаризації освіти у закладах вищої освіти України*: збірник наукових праць Всеукр. наук.-практич. конф. 17 травня 2020р. (ПДАТУ, м.Кам'янець-Подільський). Кам'янець–Подільський, 2020. С. 120–123.
4. Лотарєв А.Г. Удосконалення механізмів державного регулювання інноваційної діяльності на регіональному рівні: дис.. канд наук з держ. упр. / Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв. 2018. 251 с.
5. Луговий В.І., Слюсаренко О.М., Таланова Ж.В. Світовий досвід для створення національного рейтингу закладів вищої освіти. *Педагогіка і психологія. Вісник НАПН України*. № 2 (99). 2018. С. 5–23.
6. Окара Д.В., Чернишев В.Г., Шинкаренко Л.В. Аналіз впливу соціально-економічних чинників на якість освіти. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2017. Вип. 24 (ч.2). С. 163-166.
7. Основи інноваційної освітньої діяльності: методичні рекомендації / упорядник Антонюк Л.В. Рівне – РОІППО, 2018. 44с.
8. Ревасевич І.С. Освітологія в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень*: матеріали міжнар. наук. конф. (20.03.2020 р). Херсон, Україна: МЦНД, 2020. С. 71–74.
9. Реформа освіти в Україні. Інформаційно-аналітичне забезпечення: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 15 жовтня 2020 р. Київ: ДНУ „Інститут освітньої аналітики”, 2020. 340 с.
10. Старокошко О. М. , Крижко В. В., Жигір В. І. Трансверсальний характер поліпарадигмального освітнього простору. *Науковий вісник національного гірничого університету*. 2020. №3. С.191–197.
11. Толочко С. Едукологія та освітологія: актуальність розвитку наук в умовах реформування освіти в Україні. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Сер.: Педагогічні науки. 2018. Вип. 2. С. 179-191.

12. Шульга Н. Державна освітня політика як інструмент соціально-економічного розвитку України: автореф. ... докт. наук держ. управ.: 25.00.02. Київ, 2018. 36 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. схвалено Указом Президента України № 344/2013 від 25 черв. 2013 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
2. Про вищу освіту: Закон України № 1556-VII від 1 лип. 2014 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти: постанова Кабінету Міністрів України № 266 від 29 квіт. 2015 р. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1421144886/1424935774/>
4. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років: проєкт. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>

9. Посилання на дистанційний курс

дистанційний курс «Теорія освітології» (<http://ddpu.edu.ua:9090/moodle/>);